

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งอาศัยอยู่กระจัดกระจายตามภูเขาในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือ และภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย มีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี แตกต่างจากคนไทยพื้นราบโดยทั่วไป ชาวเขาเหล่านี้มักสร้างปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการปลูกฝิ่น ปัญหาการทำลายป่าและต้นน้ำลำธาร ปัญหาทางบ้านสังคมและการเมือง¹ ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากมิได้แก้ไขโดยเร็วก็จะเกิดความเสียหายต่อการพัฒนาประเทศและกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ² คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2512³ ให้คณะกรรมการชาวเขาคำเนินนโยบายผูกพันจิตใจชาวเขาให้มีความนิยมรัฐบาลและจงรักภักดีต่อประเทศไทย พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาให้อยู่อาศัยทำมาหากินบนภูเขาเป็นหลักแหล่งแน่นอน เลิกปลูกฝิ่น เลิกทำลายป่าและเป็นพลเมืองที่ ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป

การดำเนินงานพัฒนาชาวเขาที่สำคัญยิ่งคือการให้การศึกษาแก่ชาวเขา ซึ่งคณะกรรมการชาวเขาสงเคราะห์ศึกษาและอนามัยได้รับมอบหมายให้ดำเนินการนี้ หน่วยงานที่

¹ซจักษณ์ บุรุษพิชน์, ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย (พระนคร: แพรวพิทยา, 2515), หน้า 318-321.

²กรมประชาสงเคราะห์, โครงการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา (เอกสาร อักสำเนา), หน้า 1.

³ซจักษณ์ บุรุษพิชน์, ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับการศึกษาของชนกลุ่มน้อย (เอกสาร อักสำเนา), หน้า 4.

รับผิดชอบคือกรมสามัญศึกษา กรมประชาสงเคราะห์ กรมการปกครอง และกองบัญชาการ
ตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยงานทั้ง 4 แห่งได้ประสบปัญหาใหญ่ในการให้การศึกษาแก่
ชาวเขาหลายประการ เช่น ครูที่รับไปไม่สามารถใช้ภาษาสื่อสารกับเด็กชาวเขาให้เข้าใจ
ได้ ทั้งไม่สามารถทนต่อสภาพความยากลำบากบนภูเขาได้ เมื่อขึ้นไปสอนอยู่ไม่นานก็ลาออก
ดังนั้นจึงเกิดปัญหาการขาดแคลนครู กรมประชาสงเคราะห์จึงได้ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งประกอบด้วย
พนักงานอนามัย พนักงานเกษตรที่ประจำตามหมู่บ้านชาวเขาทำหน้าที่สอนหนังสือตามโรงเรียน
ชั่วคราวที่กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านชาวเขาแต่ละแห่งด้วย อย่างไรก็ตาม
เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์มีจำนวนไม่เพียงพอ ทั้งยังขาดเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้อง
และเหมาะสมกับเด็กชาวเขา หนังสือแบบเรียนที่เหมาะสมกับเด็กชาวเขาก็ดูขาดแคลน เพื่อ
แก้ปัญหาดังกล่าว คณะอนุกรรมการชาวเขาสาขาการศึกษาและอนามัยจึงได้ขอความร่วมมือ
จากแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ดำเนินการทดลองฝึก
อบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา และองค์การยูนิเซฟในกรุงเทพฯ ประมาทในการฝึกอบรม โดยกอง
สงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ได้คัดเลือกชายชาวเขาอายุระหว่าง 15-40 ปี
มีความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป เข้ารับการอบรมวิชาครูเบื้องต้น และวิชาสามัญในระดับ
ประถมศึกษาตอนต้น คือวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพลานามัย
เมื่อผู้รับการอบรมผ่านการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 3 เดือนแล้ว และมีความรู้ความสามารถ
เป็นที่พอใจ กรมประชาสงเคราะห์จะได้บรรจุเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาว-
เขาค้นการศึกษา ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นครูช่วยสอนในโรงเรียนชั่วคราวของกรมประชาสงเคราะห์
ต่อไป

แผนกวิชาประถมศึกษาจึงได้วางโครงการเป็นงานวิจัยเรียกว่า "โครงการทดลอง
ฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา"⁴ คณะผู้วิจัยประกอบด้วยคณาจารย์แผนกวิชาประถมศึกษา

⁴แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์, รายงานการวิจัยเรื่องการทดลองฝึกอบรม
ครูช่วยสอนเด็กชาวเขา หน้าที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: หน่วยผลิตเอกสารมหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 6.

ซึ่งมีศาสตราจารย์อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นหัวหน้าโครงการ และศาสตราจารย์ ดร. ประชุมสุข อ้าวอ่ำรุ่ง เป็นที่ปรึกษา โดยมีนิสิตปริญญาโทแผนกวิชาประถมศึกษาและแผนกวิชาพลศึกษา เป็นผู้ช่วยวิจัย ในการฝึกอบรมนี้ต้องสร้างหลักสูตรพิเศษสำหรับฝึกอบรมครูช่วยสอน เด็กชาวเขา หนังสือแบบเรียนสำหรับนักเรียนชาวเขา คู่มือครูที่จะใช้คู่กับหนังสือแบบเรียน แบบทดสอบและแบบประเมินผลก่อนและหลัง การฝึกอบรม คณะผู้วิจัยได้ทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอน เด็กชาวเขามาแล้ว 2 รุ่น รุ่นแรกเมื่อปี 2515 มีผู้ผ่านการฝึกอบรมจำนวน 57 คน รุ่นที่สองปี 2516 มีผู้ผ่านการฝึกอบรมจำนวน 55 คน ระยะเวลาอบรมระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 31 มกราคม ของปีถัดไป การฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาทั้งสองรุ่นนี้ไต่ผลเป็นที่น่าพอใจ

โครงการนี้ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์และคณะผู้วิจัย ได้จัดให้มีการสัมมนาครูช่วยสอนเด็กชาวเขาครั้งที่ 1 เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 25-30 มีนาคม 2517 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาปัญหาการสอนเด็กชาวเขา และติดตามผลงานของผู้รับการฝึกอบรมในครั้งที่ 1 ซึ่งได้ทำการสอนมาแล้ว 1 ปี

การทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาในปี 2517 นี้ เป็นครั้งที่ 3 จัดขึ้น ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม 2517 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2518 โดยแบ่งการฝึกอบรมเป็นภาควิชาการ และภาคปฏิบัติ ภาควิชาการประกอบด้วยความรู้สามัญในระดับประโยคประถมศึกษาตอนต้น วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พละนามัย และความรู้วิชาครูเบื้องต้น ซึ่งเน้นวิธีสอนแต่ละวิชาดังกล่าว ภาคปฏิบัติประกอบด้วยการสาธิต การทดลองสอนแบบจำลองและการฝึกสอน วิทยากรผู้ฝึกอบรมประจำตลอดระยะเวลา 3 เดือน ได้แก่ นิสิตปริญญาโทแผนกวิชาประถมศึกษา และแผนกวิชาพลศึกษา จำนวน 7 คน และวิทยากรเหล่านี้จะเป็นผู้วิจัยเฉพาะวิชาและให้การอบรมแต่ละวิชาดังกล่าวข้างต้นด้วย นอกจากนิสิตปริญญาโททั้ง 7 คนแล้ว กองสงเคราะห์ชาวเขายังได้จัดให้เจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคำนการศึกษามาสังเกตการสอนและร่วมทำหน้าที่อบรมวิชาละ 1 คน รวม 5 คน เจ้าหน้าที่เหล่านี้จะได้รับการอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาต่อไปหลังจากที่คณะครุศาสตร์ทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ของแผนกวิชา
ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทำหน้าที่เป็นวิทยากรผู้ฝึกอบรม
วิชาพลศึกษา ทั้งนี้ เพราะผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาและเคยไป
เยี่ยมหมู่บ้านชาวเขาหลายแห่ง ได้เห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาไม่ถูกสุขลักษณะ อัน
เป็นสาเหตุให้สุขภาพอนามัยของชาวเขาเสื่อมโทรม กล่าวคือ

1. บ้านของชาวเขาอับ ทึบ มืด แสงแดดส่องเข้าไปไม่ถึง ทำให้การถ่ายเทอากาศ
ไม่ดี นอกจากนี้ยังสกปรก มีกลิ่นเหม็น เพราะชาวเขาสวนมากชอบเลี้ยงสัตว์ไว้ในบริเวณ
บ้าน ใต้ถุนบ้าน และบนบ้าน ตัวชาวเขาเองก็ไม่ชอบอาบน้ำ เพราะอากาศหนาวเย็นมาก

2. อาหารการกิน ชาวเขารับประทานอาหารไม่ถูกส่วนและไม่พอเพียงแก่ความ
ต้องการของร่างกาย พืชผักต่าง ๆ ที่ปลูกได้ก็เก็บไปขายจนหมด ไม่ได้นำมารับประทาน

3. การรักษาสุขภาพ ชาวเขามีบุตรมาก ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด เมื่อคลอดบุตร
หลายคนโดยไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง ทำให้สุขภาพของแม่ทรุดโทรม สภาพการ
เลี้ยงดูเด็กเล็กก็ไม่ถูกสุขลักษณะ เด็กมักจะตายตอนอายุน้อย ๆ โดยเฉพาะลูกคนแรกสถิติ
การตายสูงมาก จนชาวเขามีความเชื่อว่าลูกคนแรกมักเลี้ยงไม่รอด ชาวเขาบางคนโดยเฉพาะ
เฉพาะเผ่าแม้วและเย้าผูกทารกติดไว้กับหลังแม่ในขณะที่แม่ออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้
ร่างกายของทารกไม่ไคพัฒนาอย่างถูกส่วน อาจจะทำให้เด็กหลังโกง แขนขาโกง สุขภาพไม่
แข็งแรงเพราะขาดการพักผ่อนหลับนอนเพียงพอ

4. การใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ผู้ชายชาวเขาบางคนจะมีความเป็นอยู่
อย่างสุขสบาย ภรรยาต้องปรนนิบัติสามีและทำงานทุกชนิด เช่น ตักน้ำ ต่ำข้าว ปรุงอาหาร
เลี้ยงสัตว์ ทำไร ฯลฯ ส่วนสามีนั้นจะอยู่บ้านเฉย ๆ สุ่มบ้องย่น้ำ สนทนากับแขก เมื่อ
ภรรยากลับจากไรยังต้องคลั่งเดินป้อนให้สามีสูบอีก แสดงว่าชายชาวเขามีเวลาว่างมากและ
ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่รู้จักออกกำลังกาย จึงทำให้ร่างกายเสื่อม-
โทรมลงไปเรื่อย ๆ

เมื่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาไม่ถูกสุขลักษณะ อาหารการกินไม่เพียงพอ
ยารักษาโรคไม่มี จึงทำให้ชาวเขามีสุขภาพไม่แข็งแรง สมบูรณ์เท่าที่ควรและมีสถิติการตาย
สูง ผู้วิจัยคิดว่า การให้การศึกษาด้านพลศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น เนื่อง-

จากวิชาพลศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development) ทางด้านจิตใจ (Mental Development) ทางด้านอารมณ์ (Emotional Development) และทางด้านสังคม (Social Development) ถ้าหากผู้เรียนได้เรียนวิชาพลศึกษาอย่างต่อเนื่องแล้วจะสามารถออกกำลังกายเพื่อพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอันนำมาซึ่งสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ ตลอดจนพัฒนาความเป็นอยู่และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะได้ ดังนั้นคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมพลศึกษาจะพัฒนาชีวิตให้แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้น แต่เขาเขาเขาตวง ๆ ส่วนมากไม่ได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษาเหมือนกับนักเรียนที่นรรม จึงทำให้เด็กเขาเขาเขาไม่ได้เรียนวิชาพลศึกษาอย่างถูกต้อง โครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กเขาเขาเขาได้มองเห็นความสำคัญของวิชานี้ จึงจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาพลศึกษาขึ้นอีกวิชาหนึ่ง ผู้วิจัยมีความรู้และประสบการณ์การสอนวิชานี้มานานพอสมควร ประกอบกับมีความสนใจโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กเขาเขาเขาของแผนกวิชาประถมศึกษาเป็นอย่างมาก จึงสมัครเป็นวิทยากรจัดการอบรมในวิชานี้พร้อมทั้งได้สร้างหลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษาสำหรับสอนเด็กเขาเขาเขาขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบเรียนวิชาพลศึกษาสำหรับเด็กเขาเขาเขาชั้นปีที่ 1 ถึง 2 สอนเสริมด้วย เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถสอนวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาแก่เด็กเขาเขาเขาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชาวเขาให้สมบูรณ์แข็งแรงต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กเขาเขาเขาให้มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาพลศึกษาแก่เด็กเขาเขาเขาในระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยใช้แนวการฝึกหัดครูตามหลักสูตรพิเศษสำหรับโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กเขาเขาเขาของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กเขาเขาเขาให้มีความรู้ความสามารถนำไปสอนเด็กเขาเขาเขาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

3. เพื่อทดลองใช้หนังสือแบบเรียนวิชาสุขศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาที่แผนกวิชาประถมศึกษาสร้างขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. การฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาโดยใช้หลักสูตรพิเศษ แบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขา คู่มือครูที่สร้างขึ้น หลักการและวิธีการฝึกอบรมช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะทางพลศึกษาเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการสอนวิชาพลศึกษาแก่เด็กชาวเขา โดยความรู้และความสามารถดังกล่าว ก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน

2. ผู้รับการฝึกอบรมทั้งหมดมีความเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษาและเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนวิชาสุขศึกษา เมื่อได้ใช้บทเรียนวิชาพลศึกษาและแบบเรียนวิชาสุขศึกษาที่กำหนดให้

3. ผู้รับการฝึกอบรมทั้งหมดไม่ว่าจะแยกระหว่างกลุ่ม วุฒิการศึกษาเดิมหรือสถานภาพ จะมีความมั่นใจในการสอนไม่แตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกอบรมตามเทคนิควิธีที่กำหนดให้ ทั้งใช้คู่มือครูและหนังสือแบบเรียนที่จัดให้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือก จำนวน 80 คน มีอายุเฉลี่ย 21.65 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ 4.61 ตัวอย่างประชากรทั้งหมดนี้ จำนวน 38 คน เคยได้รับการฝึกอบรมตามโครงการนี้มาแล้ว อีก 42 คนไม่เคยได้รับการฝึกอบรม

2. หลักสูตรวิชาพลศึกษาที่ใช้ในการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นหลักสูตรพิเศษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับใช้ในการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาโดยเฉพาะ

3. หลักสูตรพิเศษและคู่มือครูที่ใช้ครั้งนี้ ครอบคลุมเนื้อหาวิชาพลศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น

4. แบบเรียนวิชาสุขศึกษาที่ใช้ในการฝึกอบรมครั้งนี้ คณะจารย์แผนกวิชาประถมศึกษา สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชาวเขาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 2 รวม 2 เล่ม

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยรวม 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 30 ตุลาคม 2517 ถึง

วันที่ 31 มกราคม 2518

6. สถานที่ทดลอง

6.1 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ตำบลบ้านแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.2 โรงเรียนสังวาลย์วิทยา ตำบลลวงกอย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

6.3 โรงเรียนบ้านแม่ลาข ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น สภาพความเป็นอยู่ทั่วไป เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา การปกครอง การเมือง และการอนามัย ตลอดจนรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าว จาก รายงานการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขา หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง และพหุคำบรรยายจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับชาวเขา เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการวิจัย
2. เดินทางไปศึกษาและสำรวจหมู่บ้านชาวเขาที่อยู่ใกล้ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้เห็นสภาพที่แท้จริงของชาวเขาก่อนการฝึกอบรม
3. ปรึกษาหารือเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย
4. ศึกษาหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พุทธศักราช 2508 ของกรมสามัญศึกษา หลักสูตรพิเศษวิชาต่าง ๆ สำหรับโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาและหนังสือแบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขา ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ศึกษาแบบเรียนชาวเขาของกระทรวงศึกษาธิการ

6. ศึกษารายงานการวิจัยโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา รุ่นที่ 1-2 แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ศึกษารายงานการอบรมครูสอนเด็กชาวเขา เขตศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่
8. ศึกษาจากหนังสือหลักการพลศึกษา ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ห่อง เกิดแก้ว พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2516 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรสำหรับนักเรียนชาวเขา แนวทางในการสอนและจัดทำคู่มือครูวิชาพลศึกษา
9. สร้างหลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น สำหรับทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา
10. แก้ไขปรับปรุงแบบทดสอบวิชาพละนามัย ซึ่งแผนกวิชาประถมศึกษาได้สร้างขึ้นในปีการศึกษา 2516 และได้สร้างเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
11. สร้างคู่มือครูที่ใช้เป็นแนวทางในการสอนวิชาพลศึกษาเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ตามเนื้อหาในหลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษา
12. แก้ไขปรับปรุงและเรียบเรียงคู่มือครูวิชาสุขศึกษา ของ เกษม มนัส และจำลอง หัตถเวช ที่สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยการสอนวิชาพละนามัย ตามโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา รุ่นที่ 1-2
13. ทดลองสอนวิชาพลศึกษาแก่ผู้รับการฝึกอบรม ตลอดระยะเวลา 3 เดือน โดยใช้แนวการฝึกหัดครูตามหลักสูตรพิเศษสำหรับโครงการฝึกอบรมนี้
14. เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาทางสถิติ

ความจำกัดของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลอง กองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ เป็นผู้ที่คัดเลือกตามเกณฑ์ของกองส่งเคราะห์ชาวเขา ผู้วิจัยไม่สามารถสุ่มตัวอย่างได้เอง ฉะนั้นตัวอย่างประชากรจึงมีความแตกต่างกันทั้งทางพื้นฐานการศึกษา ภาษา อายุ และประสบการณ์
2. แบบทดสอบที่ใช้วัดก่อนและหลังการฝึกอบรม อาจจะไม่สมบูรณ์เพราะในการสร้างแบบทดสอบไม่สามารถจะหาตัวอย่างประชากรที่เป็นชาวเขาและมีลักษณะเดียวกันกับ

กลุ่มที่นำมาทดลองได้ จึงได้ปรับปรุงโคชอาศัยนักเรียนพื้นราบแทนตัวอย่างประชากร

3. ระยะเวลา 3 เดือนในการฝึกอบรม เป็นระยะเวลาที่สั้น ทำให้การฝึกทักษะ และการถ่ายทอดวิธีสอนวิชาพลศึกษาได้ผลไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร และทำให้ไม่สามารถปลูกฝัง ทักษะ ทศนคติและสุนิสัยที่ถาวรได้ครบทุกคน

4. ผู้ฝึกสอนมีจำนวนมาก และออกฝึกสอนในโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งอยู่ห่างไกลกัน ในระยะเวลาเพียง 8 วัน ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องได้ละเอียด ครบทุกคน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่เคยได้รับการอบรมด้านวิธีสอนพลศึกษา มาก่อน แต่เคยเรียนวิชาพลศึกษามาแล้วจากโรงเรียนสามัญระดับประถมศึกษาปีที่ 4, ประถมปีที่ 7 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกอย่างสามารถ ฝึกฝึกอบรมตัวอย่างประชากรได้ตาม จุดประสงค์ที่วางไว้

3. แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นแบบทดสอบที่มีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา และครอบคลุมเนื้อหาวิชาในหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้นตามหลักสูตรพิเศษของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้วิเคราะห์แล้ว

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้รับการฝึกอบรมจะได้รับพื้นฐานทางการศึกษา ได้แนวคิด ค่านิยม ทศนคติที่ดี ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย และเป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้แก่เด็กชาวเขา ต่อไป

2. ได้ผลผลิตคือ หลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษาสำหรับฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็ก ชาวเขา คู่มือครูที่ใช้คู่กับหลักสูตรพิเศษและหนังสือแบบเรียน และเทคนิควิธีการสอนพลศึกษา ที่เหมาะสมกับเด็กชาวเขา

3. เป็นประโยชน์ต่อการฝึกหัดครูในคานการทดลองฝึกอบรมนักศึกษาในวิทยาลัยครู เพื่อจะได้ออกไปเป็นครูสอนพลศึกษาให้แก่เด็กชาวเขา และเด็กในถิ่นทุรกันดารที่อยู่ห่างไกล

4. การฝึกอบรมครูครั้งนี้ จะช่วยแก้ปัญหาการศึกษาขาดแคลนครูในถิ่นทุรกันดารได้ เมื่อทางราชการได้โอนโรงเรียนชั่วคราวของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ไปเป็นโรงเรียนประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยบรรจุผู้รับการฝึกอบรมที่มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้ว เป็นครูสอนในโรงเรียนนั้น ๆ ต่อไป

5. ผู้รับการฝึกอบรมจะสามารถทำหน้าที่สอนเด็กชาวเขาในโรงเรียนของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งจะเป็นผู้ช่วยประสานงานและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวเขาที่ตนสอนอยู่ตามเขตจำนอง ของ กองสงเคราะห์ชาวเขา

6. ผู้รับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ทางพลศึกษาและสุขศึกษาที่ได้รับ ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้ถูกสุขลักษณะ อันจะทำให้สุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรงขึ้น และยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้เพื่อนบ้านชาวเขาค่อย ๆ นำไปปฏิบัติตามด้วย

7. เป็นโอกาสให้เจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคำนึงการศึกษาของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ได้สังเกตและร่วมทำหน้าที่ฝึกอบรม อันเป็นการเตรียมตัวบุคคลที่จะรับช่วงงานฝึกอบรมครูสอนเด็กชาวเขาต่อไป หลังจากที่แผนกวิชาประถมศึกษา สรร็จสิ้นโครงการทดลองนี้แล้ว

8. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือชาวเขาให้แก่งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังแสดงให้เห็นความร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

ศัพท์เฉพาะเรื่องและคำจำกัดความ

1. เด็กชาวเขา หมายถึงเด็กชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งไม่พูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน อาศัยอยู่ในบริเวณป่าเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อแตกต่างจากเด็กพื้นราบ และมีอายุอยู่ในวัยเรียน ซึ่งเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาสักชวนให้เข้าเรียนในโรงเรียนชั่วคราวที่กรมประชาสงเคราะห์ตั้งขึ้นตามหมู่บ้าน

2. ครูช่วยสอนเด็กชาวเขา หมายถึงชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มีพื้นความรู้ตั้งแต่ชั้น

ประถมปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 16-45 ปี ซึ่งกองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ คัดเลือกมารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 3 เดือน ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้เรียกว่า ผู้รับการฝึกอบรม เมื่อจบการอบรมแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาค้นการศึกษา ทำหน้าที่สอนตามโรงเรียนชั่วคราวในหมู่บ้านชาวเขา

3. กลุ่มเก่า หมายถึงกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมที่เคยรับการฝึกอบรมในโครงการนี้มาแล้ว ในรุ่นที่ 1 หรือรุ่นที่ 2 และมารับการฝึกอบรมใหม่ในครั้งนี้ จำนวน 38 คน เป็น ขรवास 33 คน พระภิกษุ 1 รูป และสามเณร 4 รูป

4. กลุ่มใหม่ หมายถึงกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมที่ไม่เคยรับการฝึกอบรมในโครงการนี้มาก่อนเลย มีจำนวน 42 คน เป็น ขรवास 26 คน พระภิกษุ 7 รูป และสามเณร 9 รูป

5. วุฒิเคิม หมายถึงความรู้พื้นฐานวิชาสามัญของผู้รับการฝึกอบรมก่อนเข้ารับการอบรม แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ จบชั้นประถมศึกษาสี่ และจบสูงกว่าชั้นประถมศึกษาสี่

6. สถานภาพ หมายถึงสถานภาพของผู้รับการฝึกอบรม ซึ่งแบ่งออกเป็นพระภิกษุ สามเณร และ ขรवास

7. หลักสูตรพิเศษ หมายถึงหลักสูตรพิเศษวิชาพลศึกษาสำหรับสอนเด็กชาวเขา ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยร่วมกับแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สร้างขึ้นใช้ในการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาตามโครงการทดลอง ประกอบด้วยความรู้ภาควิชาการและความรู้ภาควิชาชีพ ทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือครู และหนังสือแบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขาคด้วย

8. หนังสือแบบเรียน หมายถึงหนังสือแบบเรียนสุขศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาชั้น ประถมปีที่ 1 และ 2 รวม 2 เล่ม ที่แผนกวิชาประถมศึกษาได้สร้างขึ้นโดยยึดหน่วยการสอน ทั้ง 5 เป็นแกนกลาง คือ ฉันเป็นคนไทย ชีวิตที่มีความสุข บ้านเมืองของเรา บุคคลที่เรายกย่องบูชา และหลักการที่เราเชื่อถือได้

9. คู่มือครู หมายถึงคู่มือการสอนวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแบบของบันทึกการสอน เพื่อให้คู่กับหลักสูตรพิเศษและหนังสือแบบเรียน โดยเสนอแนะความ

มุ่งหมาย เนื้อเรื่อง กิจกรรม อุปกรณ์ และการประเมินผลไว้อย่างละเอียด ซึ่งผู้รับการฝึกอบรมจะสามารถนำไปใช้สอนเด็กชาวเขาได้ทันทีเมื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูช่วยสอนเด็กชาวเขา

การสำรวจและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาในประเทศไทย

ชาวเขาในประเทศไทยมีประมาณ 500,000 คน ประกอบด้วยเผ่าต่าง ๆ ประมาณ 23 เผ่า⁵ เผ่าใหญ่ ๆ ที่สำคัญมี 6 เผ่า คือ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีกอ และกะเหรี่ยง เผ่ากะเหรี่ยงมีมากที่สุดคือ ร้อยละ 44.8 และเผ่าอีกอน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 2.3⁶ ความหนาแน่นของประชากรชาวเขา เฉลี่ย 2.5 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ในทางมนุษยวิทยาแบ่งชาวเขาออกเป็น 2 พวก คือพวกตระกูล จีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Stock) ไคแกแม้วและเย้า กับพวกตระกูลทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman Stock) ไคแก มูเซอ ลีซอ อีกอ และกะเหรี่ยง บุสนใจจะศึกษาสภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาของชาวเขาได้จากวิทยานิพนธ์ในโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ทุนที่ 1 และทุนที่ 2 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงชาวเขาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยเท่านั้น

ชาวเขาทางภาคเหนือและภาคอื่น ๆ ของประเทศ มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและภาษาพูดของตนเอง แตกต่างไปตามเผ่า ความแตกต่างกันในเรื่องเหล่านี้ ก่อให้เกิดทัศนคติและความเชื่อที่ผิด ๆ อันมีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และทำ

⁵ทวีป คำรังสฤษดิ์, "ชาวป่าชาวเขาในประเทศไทย," ปัญหาชาวเขาในประเทศไทย (โรงเรียนเสนาธิการทหาร, กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2515), หน้า 1. (อัครสำเนา).

⁶คณะสำรวจสหประชาชาติ, รายงานการสำรวจความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมในอาณัติบริเวณที่ปกครองในประเทศไทย (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2511), หน้า 13.

ให้สุขภาพอนามัยไม่สมบูรณ์แข็งแรง ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในหัวข้อความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา นอกจากนี้ เรซา ทองสวัสดิ์⁷ ได้กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ถูกลักษณะและความเชื่อของชาวเขาว่า ชาวเขาไม่รู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ต่าง ๆ อันเป็นหนทางให้เกิดโรคติดต่อได้ง่าย สาเหตุของการเจ็บป่วยเนื่องจากชาวเขาเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของผี วิธีรักษาโรครักษาใช้วิธีเซ่นไหว้ผี ทำพิธีกรรมหรือพิธีทางไสยศาสตร์

เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพนี้ สุชาติ โสมประยูร⁸ เป็นผู้หนึ่งที่สนใจศึกษา ได้กล่าวถึงความหมายของสุขภาพที่องค์การอนามัยโลกได้ให้ไว้ว่า "สุขภาพ คือภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี" นอกจากนี้ยังได้เน้นถึงความสำคัญของสุขภาพในแง่ของการศึกษาคด้วย โดยกล่าวว่า สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการเจริญงอกงามและพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะถ้าเราพิจารณากันอย่างแท้จริงแล้ว ในชีวิตของคนเราจะเห็นได้ว่า สุขภาพได้เริ่มมีบทบาทที่สำคัญต่อบุคคลเรื่อยมา ไม่ว่าจะอยู่ในวัยทารก วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ หรือวัยชราก็ตาม ตลอดชีวิตของคนเราเลยที่เดียว ด้วยเหตุนี้เองในการอบรมสั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาจึงต้องมีเรื่องสุขภาพรวมด้วยอยู่เสมอ ไม่ว่าจะในบุคลิกสมัยใด จากประวัติการศึกษาจะเห็นได้ว่า แม้ในสมัยกรีกโบราณยังได้เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพอยู่เป็นอันมาก เช่น อริสโตเติล (Aristotle) และพลาโต (Plato) ได้มีความคิดเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ก่อนที่จะให้การศึกษาแก่นักเรียนอื่น ๆ นั้น สมควรจะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน นอกจากนี้ในแผนการศึกษาชาติทุกฉบับเน้นว่า ในความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานั้นมีสุขภาพและพลานามัยรวมอยู่ด้วยเสมอ

⁷เรซา ทองสวัสดิ์, การให้การศึกษาแก่เด็กชาวเขา (เอกสารอัครสำเนา) หน้า 3.

⁸สุชาติ โสมประยูร, สุขวิทยา. (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2512), หน้า 1.

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกษม มนัส⁹ ได้ทำการวิจัยการสอนวิชาสุขศึกษาแก่เด็กชาวเขาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา รุ่นที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบฝึกอบรมครูช่วยครูสอนเด็กชาวเขาให้มีความสามารถในการสอนวิชาสุขศึกษาแก่เด็กชาวเขา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียน คู่มือครู แบบทดสอบความรู้ วิชาสามัญและวิชาครูเบื้องต้นในวิชาสุขศึกษา แบบประเมินผลการฝึกสอน กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จำนวน 57 คน ระยะเวลาฝึกอบรม 3 เดือน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านความรู้และมีความสามารถในการสอนวิชาสุขศึกษา และผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาคั้งต่อไปควรจะมี การฝึกอบรมวิชาพลศึกษาควบคู่ไปกับวิชาสุขศึกษา

จำลอง พັນเวช¹⁰ ได้ทำการวิจัยการฝึกอบรมครูช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในวิชาสุขศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา รุ่นที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบฝึกอบรมครูช่วยครูสอนเด็กชาวเขาให้มีความสามารถในการสอนวิชาสุขศึกษาแก่เด็กชาวเขา และเพื่อทดสอบใช้แบบเรียนสุขศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาของแผนกวิชาประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียน คู่มือครู แบบทดสอบ แบบนิเทศการฝึกสอนแบบปรนัย แบบประเมินผลการฝึกสอน แบบประเมินผล หนังสือแบบเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่กรมประชาสงเคราะห์คัดเลือกจำนวน 55 คน ระยะเวลาฝึกอบรม 3 เดือน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านวิชาการ วิชาครูเบื้องต้นและการสอนการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ ผู้รับการฝึกอบรมมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาในหนังสือแบบเรียน ทั้งยังมีความมั่นใจในการสอนทุกเรื่อง

⁹เกษม มนัส, "การสอนสุขศึกษาแก่เด็กชาวเขา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

¹⁰จำลอง พันเวช, "การฝึกอบรมครูช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในการสอนวิชาสุขศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

องุ่น เป็นฤๅติ¹¹ ได้วิจัยเรื่อง การพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมปัจจุบันในเขตเทศบาลนครกรุงเทพ โดยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสังเกต ขณะที่ไปสัมภาษณ์และสนทนากับนักเรียนในเขตเทศบาลพบว่า ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาพลศึกษาค่อนข้างมาก แต่การพลศึกษาในโรงเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร เพราะไม่มีระเบียบแบบแผนและยังขาดครูสอนพลศึกษา สถานที่และอุปกรณ์ ในปีเดียวกันนี้ สงค์ แสันทวีสุข¹² ได้ศึกษาเรื่อง "การสำรวจความสนใจของเด็กวัยรุ่น" พบว่า นักเรียนชอบเล่นกีฬามาก แต่ยังขาดสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากร

สวัสดิ์ ทรัพย์จำนง¹³ ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนพลศึกษานามัยในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนคร" โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูที่สอนวิชาพลศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนสังกัดกองโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนคร รวม 140 แห่ง จำนวน 270 คน พบว่า สภาพการสอนพลศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ครูประจำชั้นเป็นผู้สอน การสอนส่วนใหญ่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและผู้เล่นที่ดี การดำเนินการสอนยังขาดหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง สำหรับอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สถานที่ และบุคลากรนั้นยังมีไม่เพียงพอ

000754

¹¹องุ่น เป็นฤๅติ, "การพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมปัจจุบันในเขตเทศบาลนครกรุงเทพ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์, 2502).

¹²สงค์ แสันทวีสุข, "การสำรวจความสนใจของเด็กวัยรุ่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์, 2502).

¹³สวัสดิ์ ทรัพย์จำนง, "ปัญหาการสอนวิชาพลศึกษานามัยในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

ซิลเวสเตอร์¹⁴ (Silvester) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "Attitude to Physical Education in the Primary School." โดยใช้แบบสอบถาม ถามผู้บริหารพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 172 คน เป็นตัวแทนประชากร ผู้วิจัยพบว่าทัศนคติของครูพลศึกษาจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับอายุของครูพลศึกษาค่ะ ครูพลศึกษาในระดับประถมศึกษาคควรมีอายุน้อย และในทำนองเดียวกัน ผู้สอนพลศึกษาถ้าได้รับการศึกษาทางด้านพลศึกษามาโดยตรงจะทำให้มีทัศนคติในทางดีต่อวิชาพลศึกษามากขึ้น ผู้วิจัยพบว่าครูที่มีวุฒิปริญญาสูงกว่าจะมีความเข้าใจในหลักการและวิธีสอนพลศึกษาได้ดีกว่าด้วย สำหรับครูที่ไม่มีวุฒิทางพลศึกษานั้นส่วนใหญ่สอนโดยปล่อยให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำพัง ไม่มีหลักการและวิธีสอนซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จได้ ฉะนั้นผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรจัดเพิ่มจำนวนครูพลศึกษาที่มีวุฒิพลศึกษาเพื่อทดแทนครูพลศึกษาที่ไม่มีวุฒิที่ยังทำการสอนอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เพราะครูที่มีวุฒิทางพลศึกษามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักการพลศึกษา มีวิธีสอนรวมทั้งมีความสนใจในความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทาง ๆ ของวงการพลศึกษา

จากผลงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า เด็กมีความสนใจวิชาพลศึกษาอย่างมาก แต่การจัดการเรียนการสอนยังมีปัญหา กล่าวคือ ขาดครูสอนที่มีความรู้วิชานี้โดยตรง จึงขาดหลักการสอนและวิธีสอนที่ถูกต้อง ขาดสถานที่และอุปกรณ์ จึงสมควรแก้ปัญหาดังกล่าว และในการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชายเข้าวิชาสุขศึกษา ผู้รับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านความรู้และความสามารถในการสอนเป็นอย่างมาก แต่การอบรมวิชาสุขศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ สมควรที่จะสอนวิชาพลศึกษาคควบคู่ไปกับวิชาสุขศึกษาคด้วย

3. ความหมายของพลศึกษา

ห้อง เกิดแก้ว¹⁵ ได้แปลความหมายและความสำคัญของพลศึกษาที่เป็นการพลศึกษา

¹⁴P.J. Silvester, "Attitude to Physical Education in the Primary School," Physical Education, 61, No. 183 (July 1969), 32-36.

¹⁵ห้อง เกิดแก้ว, การพลศึกษา (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 50-51.

คนสำคัญในศตวรรษที่ 20 ได้ให้ไว้ ดังนี้

เจย์ บี. แนช (Jay B. Nash) ให้ความหมายว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาส่วนหนึ่งในกระบวนการศึกษาทั้งหมด และเป็นการศึกษาที่ใช้กิจกรรมและความแข็งแรงขั้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคน ให้เกิดพัฒนาการทางกาย ทางประสาท ทางสติปัญญา และทางอารมณ์ ซึ่งผลเหล่านี้จะเป็นที่ประจักษ์ก็ต่อเมื่อได้จัดให้มีกิจกรรมพลศึกษาขึ้นตามสถานที่ต่อไปนี้ เช่น โรงเรียนพลศึกษา สรรวายนำ เป็นต้น

ยูจีน คัมบลิว. นิกสัน กับ เฟรเดอริก คัมบลิว. โคเซ็น (Eugene W. Nixon and Frederick W. Cozen) ให้ความหมายว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาลักษณะหนึ่งในกระบวนการศึกษาทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องใช้ความแข็งแรงและความว่องไว และการรวมในกิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยระบบกำลัง กล้ามเนื้อและหลักการเรียนรู้

แจ๊คสัน อาร์. แชร์แมน (Jackson R. Sharman) กล่าวว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาส่วนหนึ่งที่ยังเกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้การเคลื่อนไหวทางคานกลไกของร่างกาย และเป็นการศึกษาที่ไหลลื่นเป็นพฤติกรรมแบบต่าง ๆ แก่บุคคล

เอ็ดเวิร์ด เอฟ. โวลต์เมอร์ กับ อาร์เทอร์ เอ. เอสสลิงเกอร์ (Edward F. Voltmer and Arthur A. Esslinger) ให้ความหมายว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางกาย

วิลเลียม กับ บราวเนลล์ (Williams and Brownell) ได้กล่าวว่า พลศึกษาหมายความถึงกิจกรรมทางกายที่ได้เลือกสรรแล้ว และจัดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์นานัปการจากการเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

เฮ็ทเธอริงตัน (Hetherington) กล่าวว่า พลศึกษาหมายถึงสิ่งสำคัญสองประการคือ เป็นกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อที่มีให้ เป็นประโยชน์แก่ร่างกายประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่ช่วยให้เด็กเจริญเติบโต มีสุขภาพดี ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถเรียนมากโดยไม่เมื่ออุปสรรคต่อการเจริญเติบโตแต่อย่างใด

เจ. เอฟ. วิลเลียม (J.F. William) กล่าวว่า พลศึกษาเป็นปริมาณของกิจกรรมทางกาย ซึ่งได้เลือกสรรให้เหมาะสมแล้วตามชนิดที่จัดเพื่อให้เกิดผลต่าง ๆ

ชาลส์ เอ. บุชเชอร์¹⁶ (Charles A. Bucher) ได้กล่าวว่า วิชาพลศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาอื่น ๆ คือ เป็นวิชาที่ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม โดยมีกิจกรรมทางพลศึกษาซึ่งได้เลือกเฟ้นแล้วเป็นอย่างดี เป็นสื่อในการที่จะให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

แผนการศึกษาของชาตินับตั้งแต่ฉบับแรกคือฉบับพุทธศักราช 2475 จนถึงฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับพุทธศักราช 2503 ได้เน้นถึงความสำคัญของการพลศึกษาไว้มาก โดยได้กล่าวถึงการจัดการพลศึกษาไว้ว่า เพื่อที่จะได้จัดการศึกษาให้แก่บุคคลทุกคนได้มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตใจ กับทั้งมีน้ำใจเป็นนักกีฬา¹⁷

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางกาย โดยใช้ความแข็งแรงของกำลังกล้ามเนื้อหัวใจ ความว่องไว และมีหลักการเรียนรู้ อันจะช่วยพัฒนาร่างกาย ประสาท สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม พร้อมทั้งช่วยให้เด็กเจริญเติบโตและมีสุขภาพดี ฉะนั้น เด็กชาวเขาซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศไทย ก็ควรได้รับการสนับสนุนให้เจริญเติบโตและมีสุขภาพดีเช่นกัน

4. ความมุ่งหมายของพลศึกษา

ฟอง เกิดแก้ว¹⁸ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของพลศึกษาที่ผู้นำทางด้านพลศึกษาได้กล่าวไว้หลายท่าน เช่น

บราวเนลล์ คลิฟฟอร์ด ลี และ แฮ็กแมน อี. แพตริเซีย (Brownell Clifford Lee and Hagman E. Patricia) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการพลศึกษาไว้ 3 ประการคือ

¹⁶ Charles A. Bucher, Foundations of Physical Education, 1960.

p. 34.

¹⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ (คุรุสภา, 2507), หน้า 380-386.

¹⁸ ฟอง เกิดแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 52-60.

1. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกาย
2. เพื่อพัฒนาการทางด้านสังคม และทักษะทางกลไก
3. เพื่อพัฒนาการทางด้านนิสัย ทัศนคติ และความซาบซึ้ง

ชาร์ล เอ. บูเชอร์ (Charle A. Bucher) ได้แบ่งความมุ่งหมายของพลศึกษาไว้ดังนี้ คือ

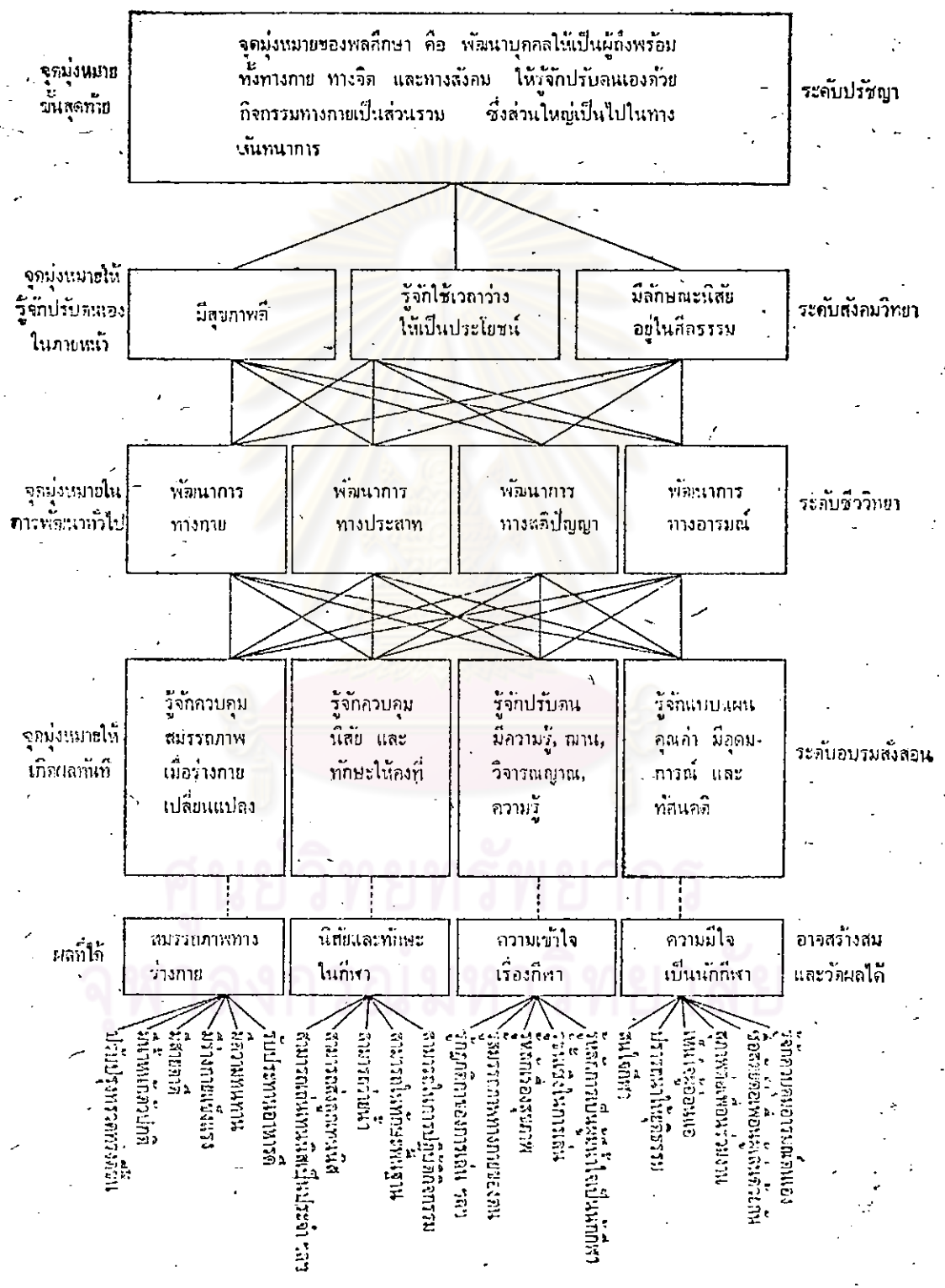
1. เพื่อพัฒนาทางร่างกายให้แข็งแรง
2. เพื่อพัฒนาทักษะทางการเคลื่อนไหว
3. เพื่อพัฒนาทางด้านสติปัญญาและความรู้
4. เพื่อส่งเสริมทางด้านมนุษยสัมพันธ์

บุคควอลเตอร์ (Bookwalter) ได้แบ่งความมุ่งหมายของพลศึกษาออกเป็น 5 ระดับดังแผนภูมิในหน้า 20

จากความมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาตามแนวความคิดของบุคคลสำคัญทางด้านพลศึกษา จึงเป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นว่า การสอนวิชาพลศึกษาให้กับเด็กชาวเขานั้นสามารถที่จะกำหนดความมุ่งหมายให้เด็กชาวเขาเกิดการพัฒนาทุก ๆ ส่วนของร่างกายได้อย่างมากที่สุด ซึ่งจะ
เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กชาวเขาในระดับชั้นประถมศึกษาตามโครงการทดลอง
ฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบผังแสดงความสัมพันธ์ของจุดมุ่งหมายตามแนวความคิดของ Bookwalter

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพลศึกษา

ฟอง เกิดแก้ว¹⁹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพลศึกษา ดังต่อไปนี้

5.1 ทฤษฎีทอร์นไคค (Thorndike Theory) อี.แอล. ทอร์นไคค (E.L. Thorndike) เป็นผู้เชื่อในทฤษฎีการตอบสนองสิ่งเร้า (Stimulus Response Theory) เขาได้ตั้งกฎการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้การแสวงหาวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนทางพลศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กฎการเรียนรู้ของทอร์นไคค ได้แก่

5.1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎนี้มีใจความว่า เมื่อร่างกายมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหรือกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดลง ไป การที่ร่างกายได้ลงมือกระทำย่อมก่อให้เกิดความพอใจ และนับตรงกันข้าม หากร่างกายถูกชะงักมิให้กระทำจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ และเมื่อร่างกายยังไม่พร้อมที่จะกระทำย่อมมีผลเช่นเดียวกันกับเมื่อร่างกายพร้อมแล้วไม่ได้กระทำนั่นเอง

กฎการเรียนรู้เกี่ยวกับความพร้อมนี้ เมื่อนำมาใช้กับสภาพการเรียนรู้อาจจะกล่าวได้ว่า การเรียนรู้จะดีและเร็วขึ้น ถ้านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนทั้งปัญญาและวุฒิภาวะ

ในทางพลศึกษานั้นต้องการความพร้อมทั้งกายและใจในการที่จะเรียน กล่าวคือ ในทางด้านจิตใจจะต้องมีวุฒิภาวะและมีเหตุผล เข้าใจในสภาพการต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางด้านร่างกายจะต้องมีความพร้อมในปัจจุบันที่จะทำให้มีการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ หรือกล้ามเนื้อจะต้องมีพัฒนาการดีพอที่จะรับกิจกรรมนั้นได้ หรือฝึกให้มีความแข็งแรง ทนทาน ว่องไว ฯลฯ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กในแต่ละระดับ ครูพลศึกษาต้องดูความพร้อมของเด็กด้วยว่าควรจะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กอย่างไร

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68-73.

5.1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎนี้กล่าวว่า ถ้าหากร่างกายได้กระทำพฤติกรรมใดซ้ำ ๆ อยู่เสมอ หรือได้ใช้พฤติกรรมนั้นอยู่บ่อย ๆ จะมีผลให้ร่างกายนั้นฝึกพฤติกรรมนั้นติดตัว และจะทำให้ร่างกายได้กระทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ และในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมใดที่ร่างกายไม่ค่อยได้ใช้ พฤติกรรมนั้นมีที่ท้าวาจะถูกลืมไป ถึงไม่ลืมก็ไม่อาจจะกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์นัก การกระทำซ้ำ ๆ จะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้กระทำมีความเข้าใจ รุ้จุดหมายในการทำและตั้งใจทำ

จากกฎข้อนี้ ถ้าจะให้การเรียนรู้พลศึกษามีผลดีจะต้องมีการฝึกหัดด้วยการฝึกหัดเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะกล้ามเนื้อถ้ามีการใช้บ่อย ๆ สมรรถภาพจะดีขึ้น การเคลื่อนไหวดีขึ้น มีผลทำให้ทักษะดีขึ้น และถ้าหากมีการออกกำลังกายอยู่เสมอจะทำให้มีชีวิตยืนยาวกว่าคนที่ไม่เคยออกกำลังกายเลย ซึ่ง แฮมมอนด²⁰ (Hammond) ได้วิจัยแสดงให้เห็นความแตกต่างของการมีชีวิตยืนยาวระหว่างคนที่มีการออกกำลังกายมากกับคนที่ไม่เคยออกกำลังกาย โดยบอกตัวเลขที่แสดงถึงอัตราการตายของคนที่มีอายุต่าง ๆ กัน เปรียบเทียบกับความมากน้อยในการออกกำลังกาย ดังตารางข้างล่างนี้

อัตราการตายของคน 100 คน ต่อความมากน้อยในการออกกำลังกาย

อายุ	ไม่ออกกำลังกายเลย	ออกกำลังกายน้อย	ออกกำลังกายปานกลาง	ออกกำลังกายมาก
45-49	1.06	0.56	0.38	0.23
50-54	2.08	0.80	0.55	0.33
55-59	3.60	1.58	0.85	0.59
60-64	4.90	2.32	1.19	0.92
65-69	10.33	3.85	1.74	1.38
70-74	11.02	4.92	2.60	1.56
75-79	16.05	6.55	3.46	1.96
80-84	16.43	8.49	3.96	4.49
85-89	22.13	12.08	5.67	7.78

²⁰ E.G. Hammond, "Some Preliminary Findings on Physical Complaints from a Prospective Study of 1,064,004 Men and Women," American Journal of Public Health, LIV (1964), 11-29.

จากตารางข้างบนนี้ แสดงให้เห็นว่า คนที่มีอายุ 45 ถึง 79 ปี. ยิ่งออกกำลังกาย. มากขึ้นอัตราการตายยิ่งลดน้อยลงตามลำดับ. แต่สำหรับคนที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป การออกกำลังกายมากจะมีอัตราการตายมากกว่าคนออกกำลังกายปานกลาง หรือคนที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป การออกกำลังกายปานกลางจะมีอัตราการตายน้อยที่สุด

5.1.3 กฎแห่งผลที่ได้รับ (Law of Effect) กฎนี้กล่าวว่า เมื่อผลที่ได้รับก่อให้เกิดความชื่นบานพึงพอใจ มีความสมประสงค์เกิดความรู้สึกกับการตอบสนองของร่างกายอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตาม การตอบสนองอย่างนั้น ๆ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก และนับตรงกันข้าม เมื่อการตอบสนองของร่างกายความรู้สึกหรือตามมาจากความไม่สบายใจเจ็บปวดไม่สมประสงค์ การตอบสนองดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะไม่เกิดขึ้นอีก หรืออาจกล่าวว่า สิ่งใดที่เคยทำแล้วเกิดความสุขมักจะทำซ้ำ ๆ อีกเพื่อหวังความสุขนั้น

จะเห็นได้ว่า กฎนี้มีความจำเป็นในทางพลศึกษามาก เพราะคนเราจะชอบหรือทำสิ่งใดออกไป เมื่อผลที่ได้ออกมามีความพอใจ เมื่อพอใจก็กระทำบ่อยครั้ง เมื่อทำซ้ำบ่อย ๆ ครั้งเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ ฉะนั้นในการสอนพลศึกษาครูพลศึกษาต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้นั้น ๆ ให้เป็นที่พอใจของผู้เรียน เช่น ให้ผู้เรียนมีความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความสนุกสนาน จะทำให้เด็กเรียนมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาและเกิดการเรียนรู้

5.2 ทฤษฎีแบบลองผิดลองถูก (Trial and Error Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเรียนแบบของผิดลองถูก คือการลองทำหลาย ๆ ครั้ง ลองแล้วลองอีก ก็สามารถจะทำให้ถูกต้องได้

ในทางพลศึกษานั้น อาจารย์ทฤษฎีนี้มาใช้ในการเรียนเกี่ยวกับทักษะทางกลไก (Motor Skill) ได้ แต่ในการสอนนั้นจะต้องแนะนำหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถูกต้องในการกระทำให้รูวว่าจะไรผิดอะไรถูกต้องเสียก่อน เมื่อนักเรียนรู้วิธีแล้วก็ให้ลองทำดู ครั้งแรก ๆ อาจทำได้ไม่ถูกต้อง แต่เมื่อลองทำซ้ำบ่อย ๆ ต่อไปก็จะพัฒนาขึ้นจนทำได้ถูกต้อง

5.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเรียนรู้โดยการกระทำประติดประต่อกันไปจนประสาทรู คือเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างเงื่อนไขขึ้นมา

ในทางพลศึกษาถือว่าการเรียนทักษะเป็นการสร้างเงื่อนไขบางอย่างหนึ่ง แต่ทักษะจะต้องใช้สมองและความคิดด้วย มิใช่มีสิ่งเร้าอย่างเดียว ทฤษฎีนำมาใช้ในกรณีที่ค่อนข้างต่าง ๆ คืติดอกกันไปเป็นอัตโนมัติ เช่น ในการสอนตีเทนนิส สอนการตีด้วยลูกหน้ามือ หลังมือ สอนการขึ้น การจับไม้ และท่าทางต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหวในสภาพจริง เมื่อลูกบอลมาทางซ้าย สมองจะคิดว่าตีลูกด้วยหลังมือ จึงใช้ทักษะการตีลูกด้วยหลังมือ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกหัดจนเกิดทักษะติดคอเป็นอัตโนมัติ

5.4 ทฤษฎีสวนรวม (Whole Method Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าถ้าได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ร่างกายจะตอบสนองเป็นส่วนรวม มิใช่เฉพาะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น เหมือนกับการฉายรูป ไปขึ้นอยู่ที่ใดก็ตีภาพทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวด้วย

ในการสอนพลศึกษานั้น เราสอนในสภาพการที่แท้จริง เพื่อให้ให้นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบสนอง เช่นในการเรียนทักษะ ผู้เรียนจะตอบสนองต่อทักษะนั้นรวมทั้งเหตุการณ์ที่แวดล้อมด้วย ในการสอนทักษะต่าง ๆ ครูพลศึกษาจะก่อให้เกิดให้นักเรียนเห็นรูปร่างและจุดหมายปลายทางของทักษะนั้น ๆ ก่อน จึงจะทำให้การเรียนทักษะนั้นได้ดีขึ้น นักเรียนจะสามารถนึกภาพได้ว่าทักษะนั้น ทำอย่างนั้น ลักษณะนั้น เมื่อปฏิบัติจริงก็จะทำตามนั้นไว้

6. การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การถ่ายทอดการเรียนรู้โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับลักษณะคล้ายคลึงของสภาพการณ์ แต่ในการถ่ายทอดการเรียนรู้ในทางพลศึกษานั้นจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ

6.1 สภาพความคล้ายคลึงของทักษะ เช่น ทักษะการเล่นแชร์บอล เนตบอล อาจถ่ายทอดไปใช้กับบาสเกตบอลได้

6.2 ประสบการณ์ ความพอใจและพื้นฐานของผู้เรียน กล่าวคือ ถ้าหากเป็นผู้มีประสบการณ์ที่จะมีโอกาสนำทักษะไปใช้ได้มาก และถ้าหากไม่มีความพอใจก็จะไม่นำทักษะนั้นไปใช้ ดังนั้นครูพลศึกษาจึงจำต้องทำให้นักเรียนมีความพอใจในสัมฤทธิ์ผลที่เขาเรียนไปนั้น

7. หลักการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางพลศึกษา

7.1 การเรียนรู้ต้องเรียนด้วยการกระทำที่ถูกต้อง

7.2 วิธีที่ถูกต้องนั้นมีน้อยกว่าวิธีที่ผิด คือนักเรียนจะมีการตอบสนองในทางที่ถูกต้องน้อยกว่าในทางที่ผิด

7.3 การปฏิบัติในตัวเองไม่ทำให้มีผลสมบูรณ์ การปฏิบัติที่จะเกิดผลก็ต้องพิจารณาไตร่ตรองควบคู่ไปด้วย ว่าอย่างไรดี อย่างไรถูก และแก้ไขจนกว่าจะเกิดทักษะที่ถูกต้อง

7.4 ในสภาพการเรียนรู้ประกอบด้วยผู้เรียน ครู กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมทางกายและสังคม

7.5 ผู้เรียนจะมีปฏิริยาต่อสภาพการทั้งหมดเป็นส่วนรวม คือ นักเรียนจะมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวครูด้วย เช่น บุคลิกของครู มีสิ่งที่คุณสอนเท่านั้น ดังนั้นการสอนเพื่อศึกษาจึงต้องจัดสิ่งต่าง ๆ ให้นักเรียนได้รับประโยชน์ไปด้วย

7.6 กิจกรรมเป็นบ่อเกิดแห่งเดียวที่จะทำให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจ เช่น จะให้มีสติปัญญาดี ต้องมีกิจกรรมการคิด การพูด ฯลฯ

7.7 ความจำกั้ทางใจมักมีมากอนทางร่างกาย ดังนั้นการสอนจึงต้องจัดกิจกรรมมิให้เด็กเบื่อหน่าย

7.8 สิ่งที่ทำได้ดี คือสิ่งที่ตนสนใจ

7.9 สิ่งที่คุณคิดว่าทำได้สำเร็จ มักทำได้ดีกว่าสิ่งที่คุณคิดว่าทำไม่ได้

7.10 ด้ารูความสามารถของตนเอง จะช่วยเพิ่มความพยายามมากขึ้น

7.11 การถ่ายทอดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพคล้ายคลึงกัน

7.12 สติปัญญาดีกับทักษะมีความสัมพันธ์กันน้อย คือคนที่มีความดีก็อาจจะไม่มีปัญญาดีหรือไม่ดีก็ได้

7.13 พฤติกรรมเกี่ยวกับใจและอารมณ์ ไม่อาจแยกจากร่างกายและกลไกของร่างกายได้

8. ครูพลศึกษากับการนำหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ไปใช้ในทางพลศึกษา

8.1 การนำหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดสถานที่อุปกรณ์

1. ขนาดของสถานที่ อุปกรณ์ ต้องมีความเหมาะสมกับสภาพและขนาดของผู้เรียน เพื่อช่วยให้การฝึกมีประสิทธิภาพ

2. สถานที่และสภาพแวดล้อม มีความสะอาดเรียบร้อยและสวยงาม
จงใจให้มีความอยากเรียน อยากเล่น

3. จำนวนของอุปกรณ์ มีมากพอที่จะให้นักเรียนได้ฝึกหัดอย่างทั่วถึง เพื่อมิให้เกิดความเบื่อหน่ายในการรอคอย

4. สถานที่ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ และมีสิ่งรบกวนน้อยที่สุด

8.2 การนำหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรม

1. ควรยึดหลักพัฒนาการของนักเรียนเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม

2. กิจกรรมที่จัดจะต้องเหมาะสมกับวัย เพศ และความสามารถทาง

กายและใจของนักเรียน

3. กิจกรรมนั้นควรประกอบด้วยกิจกรรมที่สนองตามเป็นไปตามธรรมชาติ

4. กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการแสดงออกโดยทั่วถึง

5. กิจกรรมจะต้องเริ่มจากง่ายไปยาก

6. เลือกกิจกรรมที่สนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน²¹

จากทฤษฎีและหลักการสอนพหุศึกษาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรพิเศษวิชาพหุศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาต่อไป โดยเน้นวิธีการอธิบาย การสาธิต และฝึกทักษะควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²¹ ฟอง เกิดแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 68-73.